

Reactie SSH-Raad op consultatie AmvB Wet Internationalisering in Balans (WIB)

Inleiding

Langs deze weg wil de SSH-Raad reageren op de AMvB Toets Anderstalig Onderwijs (TAO) die open staat voor consultatie. De AMvB is onderdeel van de lagere regelgeving bij het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans (WIB) en geeft invulling aan de criteria van de Toets Anderstalig Onderwijs. In onderstaande is de reactie van de SSH-Raad puntsgewijs weergegeven, waarbij met name het perspectief van de sociale en geesteswetenschappen het uitgangspunt vormt.

De belangrijkste algemene punten voor de SSH-Raad zijn:

De wet schiet zijn doel voorbij

De WIB en de AmvB hebben tot doel een betere balans aan te brengen in de internationalisering in het hoger onderwijs. Met de voorgestelde wet zal echter een situatie ontstaan waarin het verzorgen van een Engelstalige bacheloropleiding (of track) een uitzonderlijke situatie is. Daarmee slaat de balans (na een doorgesloten internationalisering) door naar de andere kant en is er geen sprake van een evenwichtige situatie waarin ook de voordelen van internationalisering worden meegewogen.

Geen sluitstuk van zelfregie

De minister heeft in samenspraak met de universiteiten ingezet op zelfregie. Het uitgangspunt van zelfregie komt onvoldoende tot uiting in de voorgestelde wet. De strikte bureaucratische regels en besluitvormingsprocedures staan haaks op het principe van zelfregie. De recente voorstellen vanuit UNL hebben laten zien dat het veld in staat is die zelfregie in te vullen en het is van groot belang dat de definitieve uitwerking van de WIB en de AmvB in lijn zijn met de maatregelen die universiteiten zelf al willen nemen op basis van zelfregie.

Door de voorgestelde criteria te hanteren, worden afzonderlijke universiteiten, faculteiten en opleidingen ertoe gebracht te pleiten voor de eigen uniciteit, regionale positie of arbeidsmarktbelang, wat het landelijke overleg en samenwerking onder druk zet. Het is ook belangrijk de WIB in de context te zien van de aangekondigde bezuinigingen op het hoger onderwijs in het Hoofdlijnenakkoord: die bezuinigingen kunnen een prikkel vormen voor onderlinge competitie. De WIB en de AmvB versterken deze prikkel en vormen geen sluitstuk van landelijke afstemming en zelfregie.

WO leidt vaak niet op voor een specifieke beroepsgroep

In de TOA wordt uitgegaan van het arbeidsmarktperspectief voor specifieke beroepsgroepen. Heel veel WO-opleidingen leiden echter niet op voor een specifieke beroepsgroep, zeker niet de Bacheloropleidingen. In het SSH-domein zijn er veel studies, zoals Bedrijfskunde, Economie,

Psychologie, Politicologie en Rechten waarvan de studenten breed inzetbaar zijn en in heel diverse beroepen terecht komen. De studenten van dergelijke opleidingen vormen in zekere zin de ‘smeerolie voor de economie’. In het verlengde hiervan wordt ook aan het punt voorbij gegaan dat Bacheloropleidingen in toenemende mate interdisciplinair zijn, juist om zogenaamde T-Shaped werknemers op te leiden die beter geëquipeerd zijn voor de arbeidsmarkt van de toekomst. De SSH-Raad pleit ervoor het arbeidsmarktperspectief breder te bezien en zou daarbij ook meer ruimte willen voor een alternatieve analyses die hier meer recht aan doen (i.p.v. de voorgestelde ROA-systematiek).

Maatschappelijke rol in TOA

De SSH-Raad merkt verder op dat in de beoordelingscriteria van de TAO de focus ligt op economische relevantie en arbeidsmarktperspectief. De maatschappelijke rol van instellingen komt onvoldoende tot uiting in de voorgestelde beoordelingscriteria. Een maatschappelijk criterium is echter zeer belangrijk voor opleidingen binnen de sector. Het is zeer wenselijk dat de maatschappelijke rol wordt geïncorporeerd en dat in de TAO wordt geëxpliciteerd hoe het CDHO dit criterium zal gaan beoordelen.

Behoud van toegankelijkheid voor Nederlandse studenten

De WIB en de AMVB willen bijdragen aan de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor Nederlandse studenten. Er wordt echter voorbij gegaan aan het feit dat sommige opleidingen alleen overeind gehouden kunnen worden door een instroom van buitenlandse studenten. Als die instroom wegvalt, verschaalt het aanbod en zullen er opleidingen moeten verdwijnen; die zijn daarmee niet meer toegankelijk zijn voor Nederlandse studenten.

Andere meer specifieke punten:

Criteria voor doeltaalopleidingen

Uniek voor de Letteren en Geesteswetenschappen zijn de taal en cultuuropleidingen, die per definitie in de doeltaal worden aangeboden (doeltaalopleidingen). Deze doeltaalopleidingen hebben een uitzonderingspositie in het voertaaldebat. In de AMvB is niet gespecificeerd welke bewijslast doeltaalopleidingen moeten aanleveren. De SSH-Raad verzoekt om een toelichting op de aan te leveren bewijslast.

Invulling van uniciteit in relatie tot unica

In de AmvB is aandacht voor unieke opleidingen. In de TAO wordt onvoldoende gespecificeerd of “beoordeling internationale uniciteit” van toepassing is op deze unica. Er wordt gesproken over “internationale uniciteit”, terwijl voor de genoemde unica (ook) “nationale uniciteit” en van toepassing is. De SSH-Raad veronderstelt dat de minister de opvatting deelt dat unieke opleidingen behouden moeten blijven voor Nederland.

Relatie partnerinstellingen t.b.v. buitenlandverblijven

De SSH-Raad meent dat onvoldoende rekening wordt gehouden met de effecten van de TAO op studiepuntmobiliteit. Het verkleinen van het anderstalige vakaanbod - om te voldoen aan de grens 1/3e deel anderstalig onderwijs - beperkt de keuzemogelijkheden voor uitwisselingsstudenten. Nederlandse instellingen worden op deze manier een minder aantrekkelijke partner voor internationale samenwerking. De sector is zeer gebaat bij internationale uitwisseling; dit geldt in het bijzonder voor taalverwervingsonderwijs in de taal en cultuuropleidingen.

Toetsing in relatie tot taalbeleid van de instelling

In de AmvB staat dat de CDHO niet inhoudelijk oordeelt over het taalbeleid van de instellingen, omdat dit niet onder haar expertise valt. Echter, een van de hoofdcriteria waarop de CDHO beoordeelt of een opleiding anderstalig mag worden verzorgd is het "taalbeleid van de instelling". Er lijkt hier sprake van een tegenstelling. En als de CDHO geen inhoudelijk oordeel kan vellen over de aansluiting van het taalbeleid met de onderhavige opleiding, wie gaat dat dan wel doen?